

Der er selvfølgelig, det skal jeg indrømme, mange Sider, hvorfra denne Sag kan ses, og jeg forudsætter ogsaa, at den vil blive underkastet Drøftelse i et Udvalg, hvor de forskellige Synspunkter kunne blive behandlede. Det vil forhaabentlig allerede her i Dag ved Forhandlingen vise sig, at der er forskellige Sider, hvorfra denne Sag kan ses, men jeg tror dog, at vi ved en fortsat Forhandling om denne Sag maa komme til den Erkendelse, at Landbrugerne ved deres mange Sammenslutninger, ogsaa ved deres Sammenslutninger hvad denne Sag angaar, have vist, at de kunne ordne deres Forhold, uden at de paakræve nogen nævneværdig Støtte fra Statens Side. Jeg tror derfor ogsaa, det vil vise sig, at denne Sag ikke vil falde hen, selv om man skulde faa i Sinde at forlange hele Laanet inddraget.

Naar man ser paa denne Sag, maa man jo erkende, at det alligevel er et forholdsvist lille Procenttal af Landbrugerne, som have nydt godt af denne Lov. Hvis der derfor skulde fortsættes i ganske samme Spor som det, Loven af 1898 bestemmer, vil det selvfølgelig paakræve adskillige Millioner fra Statens Side, saa jeg ikke tror, man kunde sige, at det var helt berettiget at yde saa store Midler dertil. Jeg tror, som sagt, heller ikke, at dette er absolut nødvendigt. Noget andet kunde det være, om man vilde yde nogen Støtte til ny Foreninger, som kunde tænkes dannede, men jeg er ikke saa absolut vis paa, at dette er nødvendigt. Det har jo vist sig i tilstrækkelig Grad, at Landbrugerne forstaa at ordne sig, ogsaa hvad deres Laaneforhold angaar. Jeg har derfor ogsaa den Tro, at hvis ny Foreninger skulde ønskes dannede, vil det vise sig, at de nok skulde forstaa ved deres Sammenslutning at ordne sig, saaledes at de ville kunne undvære Laan fra Statens Side.

Jeg skal afvente, hvad der yderligere maatte blive sagt fra anden Side her i Salen, og skal foreløbig indskrænke mig til disse faa Bemærkninger. Jeg skal i al Almindelighed anbefale Forslaget og skal erkende, at den Afvikling, der er fastsat her, er ganske lempelig, saaledes at de allerede bestaaende Foreninger meget vel kunne ordne sig i det Tidsrum, her er Tale om, saaledes at selve Virksomheden, selve Sagen, de landøkonomiske Forskudsforeninger, ikke dermed vil komme til at op-høre, men at det nok skal vise sig, at deres Virksomhed vil kunne fortsættes, selv om man i Løbet af nogle Aar delvis inddrager Statslaanene.

**H. Rasmussen:** Det foreliggende Lovforslag gaar dels ud paa en Forlængelse af Loven af 26. Marts 1898 om Begunstigelse for landøkonomiske Forskudsforeninger og dels paa at indføre nogle Forandringer i den gældende Lov. Jeg og mine Meningsfæller kunne slutte os til Tanken om Forlængelsen af denne Lov, og jeg vil meget anbefale denne Forlængelse. Men jeg vil tillige henstille, om det ikke var rigtigt, at man samtidig med, at man overvejer dette Spørgsmaal, kommer ind paa at overveje, om Loven ikke ogsaa burde ændres paa andre Punkter end tilsigtet ved det foreliggende Forslag.

Den gældende Lov blev jo vedtagen paa en Tid, da man fra Landbrugets Side hævdede, at Landmændene arbejdede under meget trykkende Forhold. Man tænkte vistnok den Gang særlig paa Gaardmandsstanden, og jeg skal ikke drage i Tvivl, at der den Gang vistnok var Grund til at vedtage den Lov, der nu gælder — mit Parti arbejdede jo for øvrigt den Gang med paa Lovens Gennemførelse. Nu er det maaske nok saaledes, at der for Gaardmændenes Vedkommende er mindre Grund, end der var den Gang, til at give en saadan Lov. Det har jo vist sig, som Ministeren siger i Bemærkningerne til det foreliggende Forslag, at Forskudsforeningernes Udlaansvirksomhed ikke har været saa omfattende, som man tænkte sig den Gang, Loven blev vedtagen. Ja, det har jo for øvrigt ogsaa vist sig, at man rundt omkring i Foreningerne har haft omkring  $\frac{1}{4}$  af de fra Statskassen modtagne Penge indestaaende i Sparekasser og Banker og derved ganske sikkert har haft en ikke ringe Rentegevinst. Det har jo neppe været Meningen den Gang, at noget saadant skulde blive Tilfældet. Jeg er tilbøjelig til at tro, at naar saa store Summer have henstaaet i Banker og Sparekasser og bragt Foreningerne en Fortjeneste, som det ikke har været Hensigten at bringe dem, skyldes det i ikke ringe Grad, at det har været vanskeligt for dem, der trænge haardest til at komme i Besiddelse af Driftslaan, at komme ind i disse Forskudsforeninger og derved opnaa det Gode, som mange af dem meget haardt have trængt til. Det har jo ganske sikkert i særlig Grad gjort sig gældende for Husmændene, af hvilke mange den Dag i Dag trænge lige saa haardt til en Haandsrækning, som de mere besiddende Landbrugere trængte til det i Slutningen af Halvfemserne. Der er her i Landet en Mængde Husmænd, for hvem det vilde